

MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 3/2002 vp

Hallituksen esitys laiksi kiinteistötietojärjestelmästä ja siitä tuotettavasta tietopalvelusta ja laiksi kiinteistötietorekisterilain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 3 päivänä lokakuuta 2001 lähettänyt maa- ja metsätalousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi kiinteistötietojärjestelmästä ja siitä tuotettavasta tietopalvelusta ja laiksi kiinteistötietorekisterilain muuttamisesta (HE 141/2001 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- maanmittausneuvos Raimo Vajavaara, maa- ja metsätalousministeriö
- tietohallintojohtaja Kari Kujanen, oikeusministeriö
- ylitarkastaja Heikki Huhtiniemi, tietosuojavaltuutetun toimisto
- ylijohtaja Pauli Karvinen ja yli-insinööri Matti Vahala, Maanmittauslaitos

- yksikönjohtaja Hannu Luntiala, Väestörekisterikeskus
- maankäyttöinsinööri Matti Holopainen, Suomen Kuntaliitto
- kaupungingeodeetti Jürgen Grönfors, Helsingin kaupunki
- kaupungingeodeetti Taru-Maria Herttua-Suokko, Seinäjoen kaupunki
- kaupungingeodeetti Matti Anttila, Tampereen kaupunki
- apulaiskaupungingeodeetti Eero Keski-Oja, Oulun kaupunki
- johtaja Markku Tornberg, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto ry
- lakimies Helena Älgars, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund.

Kirjallisen lausunnon on antanut
— Turun kaupunki.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi kiinteistötietojärjestelmästä ja siitä tuotettavasta tietopalvelusta lailla, jota sovellettaisiin kiinteistötietojärjestelmän perustamiseen, järjestelmän ylläpitämiseen ja järjestelmään sisältyvien tietojen luovuttamiseen ja käyttämiseen. Kiinteistötietojärjestelmä muodostaisi valtakunnallisen virallisen rekisteri- ja tietopalvelujärjestelmän, jonka toteuttaminen olisi valtion vastuulla.

Ehdotetun lain tarkoituksena on järjestää kiinteistöjä ja muita maa- ja vesialueiden yksiköitä koskeva valtakunnallinen tietopalvelu. Lain nojalla järjestettäisiin kiinteistöjä koskevien tietojen saatavuus niin, että yhdestä yhteisestä valtakunnallisesta tietopalvelujärjestelmästä, kiinteistötietojärjestelmästä, voitaisiin antaa tietoja kiinteistöistä ja muista maa- ja vesialueiden yksiköistä, niihin kohdistuvista oi-

keuksista ja rajoituksista sekä niiden omistajista ja haltijoista.

Ehdotettu tietopalvelu toteutettaisiin yhtenäisen kiinteistötietojärjestelmän avulla, josta jollaisella olisi oikeus saada tietoja.

Ehdotetulla lailla pyritään varmistamaan kiinteistötietojärjestelmässä olevan tiedon ajantasaisena pysyminen. Tämän vuoksi esityksessä ehdotetaan, että viranomaisella, jonka vastuulla on kiinteistötietojärjestelmän tietosisältöön kuuluvan tiedon tuottaminen, olisi velvollisuus huo-

lehtia tällaisen tiedon tallentamisesta kiinteistötietojärjestelmään ja sen pitämisestä ajan tasalla.

Samalla ehdotetaan myös kiinteistörekisterilakia täydennettäväksi siten, että kiinteistörekisterilaissa tarkoitettu tieto tai muussa laissa kiinteistörekisteriin merkittävaksi säädetty toimitus tai muu tieto katsottaisiin kiinteistörekisteriin merkityksi siitä lukien, kun kyseinen tieto on tallennettu kiinteistötietojärjestelmään.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2003.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Valiokunta toteaa, että kiinteistöä ja kiinteistöön kohdistuvia oikeuksia ja rajoituksia koskevia tietoja sisältyy kiinteistörekisteriin ja lainhuuto- ja kiinnitysrekisteriin. Näitä tietoja välitetään asiakkaille sopimukseen perustuvan kiinteistötietojärjestelmän (KTJ) avulla, jonka kiinteistöosa muodostuu kiinteistörekisterilain (392/1985) mukaisesta kiinteistörekisteristä ja kirjaamisosa lainhuuto- ja kiinnitysrekisteristä annetun lain (353/1987) mukaisesta lainhuuto- ja kiinnitysrekisteristä. Näiden tietojen lisäksi on olemassa myös muita kiinteistöjä koskevia tietoja, jotka eivät sisälly kumpaankaan edellä tarkoitettuun rekisteriin ja joiden osalta tietopalvelu on nykyisin järjestämättä.

Esityksen perustelujen mukaisesti valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että koko valtakunnan kattavia ja luotettavia kiinteistöjärjestelmiä ei ole kovin monessa maassa. Toimivista järjestelmistä Suomen kiinteistöjärjestelmä on eräs pisimmälle kehittyneistä. Valiokunta tuokin tässä yhteydessä esiin kiinteistöjärjestelmän merkityksen yhteiskunnan taloudellisen toiminnan perustana. Toimiva kiinteistöjärjestelmä on edellytyksenä toimivalle vakuusjärjestelmälle. Tämä puolestaan mahdollistaa toimivat rahoitusmarkkinat.

Kiinteistöjä koskevien tietojen saatavuuteen, ominaisuuksiin, laatuun ja ajantasaisuuteen sekä luotettavuuteen kohdistuu jatkuvasti uusia vaatimuksia. Yhteiskunnallisesti ja taloudellisesti

näillä tiedoilla on suuri merkitys, koska kiinteistöjä koskevat tiedot ovat edellä todetun mukaisesti vakuusjärjestelmän perusta ja kansallisuvarallisuudesta noin kaksi kolmasosaa muodostuu kiinteistöistä. Näiden tietojen tietopalvelun järjestämiseksi sekä kiinteistötietojärjestelmän ajan tasalla pitämisen ja kehittämisen turvaamiseksi tarvitaan vankka lainsäädännöllinen perusta, mikä on tuotu esiin myös esityksen perusteluissa. Esityksen keskeisenä tavoitteena onkin, että nykyisin valtioneuvoston periaatepäätökseen ja tiedon tuottajien väliseen sopimukseen perustuvasta kiinteistötietojärjestelmästä luotaisiin lakisääteinen valtakunnallinen rekisteri- ja tietopalvelujärjestelmä, jonka toteuttaminen olisi valtion vastuulla. Kiinteistötietojärjestelmän tavoitteena tulee olla tietojen virheettömyys, mikä erillisillä rekistereillä ja ilman yhtenäistä kiinteistötietojärjestelmää on vaikea saavuttaa. Esityksen perustelujen mukaan uudistuksen painopiste olisikin tietojen laadun parantamisessa ottaen huomioon tietojen luotettavuuteen kohdistuvat vaatimukset. Kiinteistötietojärjestelmän toimivuuden ja erityisesti sen tietojen ajantasaisuuden varmistamiseksi tiedot olisi käsiteltävä automaattisen tietojenkäsittelyn avulla.

Esityksessä ehdotetaan kiinteistöjä koskevien tietojen ylläpito ja saatavuus järjestettäväksi automaattisen tietojenkäsittelyn avulla niin, että yhdestä yhtenäisestä valtakunnallisesta tietopalvelujärjestelmästä, kiinteistötietojärjestelmästä, voitaisiin antaa tietoja kiinteistöistä ja

muista maa- ja vesialueiden yksiköistä, niihin kohdistuvista oikeuksista ja rajoituksista sekä niiden omistajista ja haltijoista. Ottaen huomioon, että kiinteistörekisteri ja lainhuuto- ja kiinnitysrekisteri ovat jo voimassa olevankin lainsäädännön mukaan osa kiinteistötietojärjestelmää, esityksessä ehdotetaan, että kiinteistötietojärjestelmän ydintiedot käsittäisivät kiinteistörekisterilain mukaiset tiedot sekä lainhuuto- ja kiinnitysrekisteriin merkittävät tiedot. Ehdotuksen mukaan kiinteistötietojärjestelmään olisi mahdollista sisällyttää kiinteistörekisteritietojen sekä lainhuuto- ja kiinnitysrekisteritietojen lisäksi muita tietoja sen mukaan kuin muualla laissa säädettäisiin. Kyseisiä tietoja ovat esimerkiksi kaupanvahvistajan ilmoituksiin perustuvat tiedot kiinteistön luovutuksista. Muina kiinteistötietojärjestelmään sisältyvinä tietoina tulisivat kysymykseen myös sellaiset viranomais-toiminnassa syntyvät tiedot (esimerkiksi maankäytön suunnitelmat), jotka ovat yhteiskunnan tai yksilön kannalta tarpeen viedä julkiseen rekisteriin.

Kiinteistötietojärjestelmän tiedot olisivat julkisia sen mukaan kuin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään ja toisaalta myös suojattuja sen mukaan kuin henkilötietolaissa (523/1999) säädetään. Henkilötietojen luovutuksen edellytyksenä olisi, että luovutuksensaajalla on henkilötietojen suojaa koskevien säännösten mukaan oikeus käyttää henkilötietoja.

Esityksessä ehdotettu laki kiinteistötietojärjestelmästä ja siitä tuotettavasta tietopalvelusta antaisi myös perustan yhteiselle kiinteistötietojärjestelmän hallinnolle. Ottaen huomioon, että kiinteistötietojärjestelmän pohjatietoina ovat kiinteistörekisterin kiinteistöjaotusta koskevat tiedot, esityksessä ehdotetaan kiinteistötietojärjestelmän perustamisesta, hallinnosta, ylläpitämisestä, tietopalvelusta ja järjestelmän kehittämisestä huolehtivaksi viranomaiseksi Maanmittauslaitosta. Maanmittauslaitoksesta tulisi kiinteistötietojärjestelmän hallinnosta vastuussa ole-

va organisaatio. Myös lainhuuto- ja kiinnitysrekisteriin liittyvän tietopalvelun hallinnointivastuu siirtyisi oikeusministeriöltä Maanmittauslaitokselle.

Ehdotuksen mukaan kiinteistötietojärjestelmään sisältyvän tiedon tuottaminen ja tiedon ajan tasalla pitäminen tulisivat selkeästi tiedon tuottajan vastuulle, jolloin ei enää voisi syntyä epäselvyyttä siitä, kuka on hallinnollisesti vastuussa kiinteistötietojärjestelmään sisältyvän tiedon ajan tasalla pitämisestä. Viranomaisella, jonka vastuulla on kiinteistötietojärjestelmän tietosisältöön kuuluvan tiedon tuottaminen, olisi velvollisuus huolehtia tällaisen tiedon tallentamisesta kiinteistötietojärjestelmään ja sen pitämisestä ajan tasalla. Siten viranomainen, joka ensimmäisenä tuottaa kiinteistötietojärjestelmän tietosisältöön kuuluvan valtakunnallisen tiedon, huolehtisi siitä, että tieto viedään välittömästi numeerisessa muodossa ja teknisten standardien mukaisena sekä sisällöltään oikeana yhtenäiseen valtakunnalliseen kiinteistötietojärjestelmään.

Siirtyminen uusittuun numeeriseen kiinteistötietojärjestelmään aiheuttaa teknisinä kehityshankkeina kustannuksia, joiden arvioimista on pidetty hyvin vaikeana, koska se, miten tiedon siirto järjestetään tiedon tuottajan järjestelmistä kiinteistötietojärjestelmään ja vastaavasti kiinteistötietojärjestelmästä tiedon tuottajan käyttöön, voidaan toteuttaa usealla eri tavalla. Esityksessä ehdotetaan, että maa- ja metsätalousministeriön asetuksella tulisi säätää siitä, mikä osuus järjestelmän suoritteista kertyvistä tuloista käytetään järjestelmän hallinnosta, ylläpitämisestä, tietopalvelusta ja kehittämisestä aiheutuvien menojen kattamiseksi.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä edellä esitetyn huomautuksin ja jäljempänä esitettävin muutosehdotuksin.

*Yksityiskohtaiset perustelut***1. Laki kiinteistötietojärjestelmästä ja siitä tuotettavasta tietopalvelusta**

5 §. Ehdotetun pykälän 2 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädetäisiin siitä, mikä osuus järjestelmän suoritteista kertyvistä tuloista käytetään järjestelmän hallinnosta, ylläpitämisestä, tietopalvelusta ja kehittämisestä aiheutuvien menojen kattamiseen.

Valiokunta pitää tärkeänä sen varmistamista, että kiinteistötietojärjestelmän kustannukset katetaan tasapuolisesti kaikkien toimijoiden osalta tietopalvelutuloista. Sen vuoksi valiokunta ehdottaa pykälään lisättäväksi uuden 3 momentin, jonka mukaan ne kunnat, jotka lain voimaan tullessa toimivat kiinteistörekisterin pitäjinä, saavat valtakunnallisen kiinteistötietojärjestelmän suoritteista kertyvistä tuloista maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädettävän osuuden.

12 § (*Uusi*). Lakiehdotuksen 11 §:n perustelujen mukaan asetuksella voitaisiin säätää muun muassa kiinteistötietojärjestelmän ylläpitäjän eli Maanmittauslaitoksen ja keskeisten tiedon tuottajien välisestä yhteistoimintaorganisaatiosta. Perustelujen mukaan tällaisena organisaationa voisi toimia neuvottelukunta, jonka kokoonpanosta ja tehtävistä säädettäisiin tarkemmin asetuksella.

Valiokunta pitää tärkeänä, että laki varmistaa puitteet eri toimijoiden yhteistyölle samoin kuin toimijoiden vaikutusmahdollisuudet järjestelmän kehittämiseen ja käyttämiseen. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa lakiin otettavaksi uuden 12 §:n, jonka mukaan kiinteistötietojärjestelmän toteuttamista, ylläpitoa ja tietopalvelua ohjaisi neuvottelukunta, jonka tehtävistä ja kokoonpanosta säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

13 § (12 §). Pykälän 1 momenttiin sisältyy voimaantulosäännös. Esityksen perustelujen mukaan laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2003.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan kiinteistötietojärjestelmästä ja siitä tuotettavasta tietopalvelusta annettavan lain mukaisen järjestelmän perustamisen ja kehittämisen tehokas käynnistäminen ja lain 12 §:ssä tarkoitetun neuvottelukunnan asettamistarve puoltavat sitä, että laki tulisi mahdollisimman pian voimaan. Asetusten antamiseen ja Maanmittauslaitokselle lain mukaan tulevien taloushallintoon ja tietopalveluun sekä 10 §:n mukaisten määräysten antamiseen liittyviä valmistelutehtäviä varten on kuitenkin varattava riittävä aika. Näillä perusteilla valiokunta ehdottaa, että laki kiinteistötietojärjestelmästä ja siitä tuotettavasta tietopalvelusta saatettaisiin voimaan 1 päivänä tammikuuta 2003.

2. Laki kiinteistörekisterilain muuttamisesta

Voimaantulosäännös. Kiinteistörekisterilain muuttamista koskevaan lakiehdotukseen sisältyy kiinteistötietojärjestelmästä ja siitä tuotettavasta tietopalvelusta annettavaan lakiin liittyvien säännöksiensä lisäksi myös kiinteistörekisterilain ajantasaistamista koskevat 3 §:n 2 momenttiin, 11 §:ään ja 14 b §:n 3 momenttiin sisältyvät säännökset. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa, että kiinteistörekisterilain 3 §:n 2 momentti ja 11 § sekä 14 b §:n 3 momentti saatettaisiin voimaan jo 1 päivänä tammikuuta 2003. Muilta osin laki kiinteistörekisterilain muuttamisesta ehdotetaan saatettavaksi voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2005, jotta kiinteistörekisterin pitäjillä olisi lain voimaan tullessa riittävä tekninen valmius lain edellyttämiin muutoksiin.

Edellä voimaantulosäännöksen 1 momenttiin ehdotettujen muutosten vuoksi valiokunta ehdottaa myös voimaantulosäännöksen 2 momentin tarkistamista.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella maa- ja metsätalousvaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että 1. ja 2. lakiehdotus hyväksytään muutettuina (Valiokunnan muutosehdotukset).

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

kiinteistötietojärjestelmästä ja siitä tuotettavasta tietopalvelusta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1—4 §
(Kuten HE)

6—11 §
(Kuten HE)

5 §

12 § (Uusi)

Kiinteistötietojärjestelmän hallinto

Neuvottelukunta

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Ne kunnat, jotka tämän lain voimaan tullessa toimivat kiinteistörekisterin pitäjinä, saavat tämän lain mukaisen valtakunnallisen kiinteistötietojärjestelmän aiheuttamien kustannusten kattamiseksi kiinteistötietojärjestelmän suoritteista kertyvistä tuloista maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädettävän osuuden. (Uusi 3 mom.)

Kiinteistötietojärjestelmän toteuttamista, ylläpitoa ja tietopalvelua ohjaa neuvottelukunta, jonka tehtävistä ja kokoonpanosta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

13 § (12 §)

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2003.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

2.

Laki

kiinteistörekisterilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 16 päivänä toukokuuta 1985 annetun kiinteistörekisterilain (392/1985) 10 §, sellaisena kuin se on osaksi laissa 244/1994,
muutetaan 1 §:n 2 momentti, 3 §:n 2 momentti sekä 9 ja 11 §,
sellaisina kuin niistä ovat 1 §:n 2 momentti laissa 448/2000, 3 §:n 2 momentti laissa 876/1996 ja 9 § osaksi mainitussa laissa 244/1994, ja
lisätään 14 b §:ään, sellaisena kuin se on laissa 323/1999, uusi 3 momentti seuraavasti:

1, 3, 9, 11 ja 14 b §
(Kuten HE)

tammikuuta 2003 ja muilta osin 1 päivänä kesäkuuta 2005.

Tämä laki tulee voimaan *3 §:n 2 momentin, 11 §:n ja 14 b §:n 3 momentin osalta 1 päivänä*

Vahingonkorvausvastuuseen, joka perustuu ennen tämän lain *11 §:n* voimaantuloa lopetettuun toimitukseen, sovelletaan 11 §:ää sellaisena kuin se on *sen* tullessa voimaan.

Helsingissä 11 päivänä huhtikuuta 2002

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Timo Kalli /kesk
vpj. Kari Rajamäki /sd
jäs. Hannu Aho /kesk
Nils-Anders Granvik /r
Pertti Hemmilä /kok
Matti Kangas /vas
Tapio Karjalainen /sd
Marja-Leena Kemppainen /kd

Katri Komi /kesk
Lauri Kähkönen /sd
Esa Lahtela /sd
Eero Lämsä /kesk
Pertti Mäki-Hakola /kok
Olli Nepponen /kok
Erkki Pulliainen /vihr.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Carl Selenius.